

Poštovani,

Dana 26. rujna 2007. objavili ste intervju s Richardom Lynn, "kontroverznim sociobiologom", te nekoliko komentara, u kojima postoje brojne faktografske (a vjerojatno i vrijednosne) pogreške. Drago mi je da objavljujete članke o sociobiološkim temama, ali bi bilo lijepo da se javnost o tim temama točnije informira, kako se burna povijest te discipline u SAD-u ne bi ponovila.

Prvo, intervjuirani kontroverzni znanstvenik zove se Richard Lynn, a ne Lynne (kako dvadesetak puta piše u tekstu). Po zvanju je psiholog a ne sociobiolog. Na str. 13. nekoliko puta pogrešno spominjete ime poznatog psihologa a ne sociobiologa Hansa Heysencka (treba pisati Eysencka). Sociobiolozi svoje radove ne temelje na njihovim radovima, već na radovima Edwarda Wilsona, Williama Hamiltona, te Richarda Dawkinsa. Problemi mjerenja inteligencije predstavljaju efemerno (premda po sebi zanimljivo) područje sociobiologije.

U članku se navodi kako "Socijalnu biologiju slijede bliske discipline – eugenika te bioetika, što bi trebao biti "politički korektan" naziv za slične znanstvene discipline koje izazivaju toliko kontroverzi". Nekoliko primjedbi: Socijalna biologija ne postoji kao disciplina. U svijetu se *sociobiologija* povezuje isključivo s Edwardom Wilsonom, jer se od devedesetih godina, zbog ljevičarske optužbe za rasizam te discipline (koja se i u vašim člancima ponavlja) radije naziva evolucijskom psihologijom ili bihevioralnom ekologijom. Sociobiologija, eugenika i bioetika nemaju gotovo nikakvih srodnosti. Eugenika je pokušaj intervencije u genetski fond populacije koja je pokušala selektirati "dobre" i "loše" genome, time što je prve nagrađivala a druge uništavala. Bila je dio zločinačke nacističke ideologije. Bioetika je etički stav prema takvim i sličnim temama, stoga bi se većina bioetičara složila da je eugenika bila zločinačka *ideologija*, a ne respektabilna znanstvena disciplina. Sociobiologija ne podrazumijeva rasizam, niti ikakav drugi oblik rasne ili neke druge socijalne segregacije, već tvrdi da se razlike u genomima (genotipima) mogu pojaviti zahvaljujući "sebičnosti gena", odnosno pomaganju istih gena u različitim jedinki. Ona pokušava objasniti genetske korijene bihevioralnih razlika među spolovima, različitim oblika roditeljske investicije, trajnost korupcije (pomaganja srodnicima) i sl.

Kritike Lynnovih teza objavljuju se u najrespektabilnijim časopisima poput časopisa *Nature*, a brojni su ugledni znanstvenici tražili njegov opoziv sa sveučilišta. Lynnov intervju u *Večernjaku* dobro ukazuje na opasnosti "popularnih" prikaza potencijalno opasnih teza. Takvi prikazi šire skepsu prema sociobiologiji, ali što je još gore, prema statistici općenito. Lynnovo istraživanje korelacije inteligencije i bogatstva naroda u suradnji s Tatu Vanhanenom (prema kojem su bogatiji ujedno i pametniji, tj. upravo zato što su pametniji) pokazuje vrlo kreativno baratanje korelacijama. Kada je riječ o Lynnovim zaključcima o inteligenciji Hrvata (IQ=90), bilo bi dobro uzeti u obzir da se njegove teze temelje na podacima Borisa Sorokina iz davne 1954. godine, što je apsolutno najstariji podatak u njegovoj literaturi uopće. S obzirom na tzv. *Flynn-efekt*, tj. zapaženi porast kvocijenta inteligencije u svih naroda tijekom prošloga stoljeća, bilo bi dobro provesti novo istraživanje IQ-a u Hrvatskoj (ili korigirati staro prema *Flynn-efektu* od 3 boda po desetljeću), a tek potom spekulirati o našoj

skromnoj količini bjelančevina u prehrani kao uzroku niske inteligencije, kako to čini Lynn u vašem intervjuu, ili pak o ulozi komunizma u općem zaglupljivanju naroda kako to čini kolega Sunić. (Za Lynna, a posebno Sunića, visoki kvocijent inteligencije Kineza (105) predstavlja veliki problem: Kinezi koji su komunizam imali dulje od nas još uvijek imaju jedan od najviših prosječnih kvocijenta inteligencije: viši i od Engleza (100) i od Amerikanaca (98), ali se njihov ekonomski rejting još uvijek nije poboljšao do te mjere da se uskladi s Lynnovim zaključcima o jakoj korelaciji pameti i bogatstva. Osim toga, ako je inteligencija nasljedna, zašto se tako brzo (i proizvoljno) mijenja?

Prof. dr. Darko Polšek

predavač sociobiologije na Fakultetskoj katedri za antropologiju

Filozofski fakultet u Zagrebu